

Samherji hf. - Íslandsbleikja ehf
Björgvin Harri Bjarnason
Glerárgötu 30
600 Akureyri

2001100045
8717; 9310

Reykjavík, 23. febrúar 2002
/PFP

Efni: Breyting á starfsemi Íslandsbleikju ehf. að Núpum Ölfusi. Ákvörðun um matsskyldu

Vísað er til erindis Íslandsbleikju ehf. dags. 17. október 2001 og frekari upplýsinga er bárust að beiðni Skipulagsstofnunar með bréfum dags. 21. nóvember 2001 og 15. janúar 2002, þar sem Skipulagsstofnun er tilkynnt breyting á starfsemi Íslandsbleikju ehf. að Núpum III í Ölfusi, úr bleikjueldi í eldi laxaseiða, samkvæmt 6. gr. laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum og lið 13a í 2. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði álits Sveitarfélagsins Ölfuss, Hollustuverndar ríkisins, Náttúruverndar ríkisins og veiðimálastjóra.

Umsagnir bárust frá Sveitarfélaginu Ölfusi með bréfi dags. 14. febrúar 2002, Hollustuvernd ríkisins með bréfi dags. 28. janúar 2002, Náttúruvernd ríkisins með bréfum dags. 28. og 31. janúar 2002 og veiðimálastjóra með bréfi dags. 7. febrúar 2002. Frekari upplýsingar og svör bárust frá framkvæmdaraðila með bréfum dags. 19. febrúar 2002.

FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARAÐILA

Fyrirhuguð framkvæmd

Fyrirhuguð er að breyta rekstri í fiskeldisstöð Íslandsbleikju ehf. að Núpum III í Ölfusi þar sem heimild er fyrir framleiðslu á allt að 100 tonnum af bleikju á ári. Eftir breytinguna er fyrirhuguð að í stöðinni verði framleidd allt að 100 tonn af laxaseiðum á ári. Fóðurþörf vegna eldis á allt að 100 tonnum af seiðum verði um 100 tonn á ári, engin fúkkalyf verða notuð en um 1000 l á ári af formalíni til að sporna við sníkjudýrum. Gert er ráð fyrir að frárennsli verði um 200 l/s að meðaltali og verður settur nýr hreinsibúnaður með tromlufilter með 100 míkron dúk, grútardælum, grúrtanki og dauðfisktanki. Gert er ráð fyrir að um 20% af þurrefni í fóðri skilist aftur út sem skítur og hreinsuð verði um 70% af öllum svifögnum sem jafngildi hreinsun á 140-150 gr af þurrefni á hvert kg fóðurs. Samkvæmt upplýsingum frá framleiðanda

hreinsibúnaðarins verði um það bil 50 % hreinsun á heildarmagni fosfórs. Gert er ráð fyrir að magn grúts verði um 14 tonn á ári og magn dauðs fisk um 5 tonn sem er gert ráð fyrir að hvoru tveggja verði flutt til förgunar hjá Sorpstöð Suðurlands, Kirkjuferjuháleigu í Ölfusi. Engin breyting verði á mannvirkjum önnur en nýr hreinsibúnaður á frárennsli hefur í för með sér.

Framkvæmdaraðili telur þá breytingu sem fyrirhuguð er í starfsemi Íslandsbleikju ehf. ekki þess eðlis að hún geti haft í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif vegna minnkunar í fóðurnotkun og betri hreinsunar affallsvatns frá því sem nú er.

ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG SVÖR FRAMKVÆMDARAÐILA

Sveitarfélagið Ölfus telur að breyting á starfsemi Íslandsbleikju skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Hollustuvernd ríkisins bendir á að seiðaeldisstöð sem var byggð á Núpum hafi ekki verið matsskyld á sínum tíma og nú sé ekki um aukningu í losun úrgangsefna að ræða og því telji stofnunin að framkvæmdin skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Veiðimálastjóri bendir á að um sé að ræða kynbættan eldislax frá Stofnfiski hf. sem fluttur var inn frá Noregi upp úr 1984. Í ljósi þessa hafi veiðimálastjóri leitað umsagnar Veiðimálastofnunar varðandi hættu á erfðablöndun. Veiðimálastjóri bendir á að stöðin hefur afrennsli í Þorleifslæk og síðan til Ölfusár. Í Ölfusá og þverám hennar sé mikilvægur laxastofn, sem verja þurfi fyrir erfðablöndun og öðru utanaðkomandi áreiti. Ljóst sé að slíkt áreiti geti skapast á tvennan hátt, annars vegar með flökkulaxi úr eldiskvíum en hins vegar með leka á seiðum úr strandstöðvum á svæðinu. Í bréfi Íslandsbleikju sé staðfest að sett verði upp Hydrotech tromlusigti sem notað er í flestum seiðastöðvum í Noregi. Það muni hreinsa 70 % af öllum svifögnum í frárennsli og telst fiskhelt samkvæmt upplýsingum fyrirtækisins. Dauðum fiski og úrgangi muni verða safnað í sérstaka tanka, sem dælt verður úr reglubundið. Ljóst sé að uppsetning á umræddum búnaði sé lyklatríði til að minnka mengun frá starfseminni en einnig grunnforsenda þess að hægt sé að fallast á eldi á umræddum laxi í eldisstöð Íslandsbleikju ehf, þar sem frárennsli verði þannig fiskhelt. Ef ekki sé hætt á að lifandi eldisseiði fari um frárennsli niður í vatnasvæði Ölfusár-Hvítár sé ekki hætt á að stöðin valdi hættu á erfðablöndun á vatnasvæðinu. Með tilliti til sjúkdómshættu muni áhættan ekki breytast með breytingu á eldistegund. Í ljósi þessa telur veiðimálastjóri ekki nauðsynlegt með vísan til laga nr. 106/2000 að fram fari mat á umhverfisáhrifum vegna breytinga á eldistegund í stöð Íslandsbleikju að uppfylltu því skilyrði að gengið verði frá sigti í frárennsli sem komi alfarið í veg fyrir sleppingu seiða og fiska um frárennsli.

Framkvæmdaraðili gerir ekki athugasemdir við ofangreindar umsagnir.

Náttúruvernd ríkisins telur að með tilliti til eftirfarandi atriða sé farsælast að eldi norskra laxaseiða að Núpum III verði háð mati á umhverfisáhrifum:

1. Staðsetning stöðvarinnar er við svæði á Náttúruminjaskrá, nota á framandi laxastofns í nálægð við mikla laxveiðiá og því séhætta á erfðablöndun auk þess sem stöðin er á landsvæði sem liggur skammt undan ströndu en á svæði sem afmarkast af Garðskaga og Malarrifi er

bannað að hafa laxeldi með frjóan lax í sjó til að vernda villta laxastofna sbr. reglugerð 226/2000. Ennfremur er stöðin með frárennsli í laxveiðiá.

2. Umfang stöðvarinnar, hvað mengun varðar, er fimm sinnum stærra en það sem er tilkynningarskyldt samkvæmt 2. viðauka.

3. Engar kannanir liggja fyrir um mengun frá stöðinni og áhrif á lífríki.

4. Tryggja þarf aðkomu almennings og þeirra sem hagsmuna hafa að gæta.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur meðal annars fram að fullyrða megi að hættan á slysum, sem felist í að seiði af norskum stofni sleppi út úr stöðinni og út í Varmá, sé síst meiri hjá Íslandsbleikju ehf. en öðrum seiðældisstöðvum landsins sem standi við ár og læki um allt land og hafi margar hverjar verið í rekstri um árabil. Auk þess sé verið að ala norskan lax í seiðastöð á bökkum Laxár í Aðaldal sem lengi hefur verið kölluð „drottning íslenskra laxveiðiáa“. Rekstraraðili telur að þetta einstaka atriði hafi lítið með þá ákvörðun að gera hvort umrædd breyting á rekstri og starfsleyfi Íslandsbleikju ehf. skuli háð mati á umhverfisáhrifum. Hér sé um atriði að ræða er lúti að rekstrarleyfi og eftirliti með að skilyrðum þess sé fullnægt. Eftir að gerðar hafi verið þær úrbætur á hreinsun á affallsvatni stöðvarinnar sem lýst hafi verið og muni tryggja að um 70% allra svifagna í frárennsli verða hreinsaðar burt, útilokast algerlega sá möguleiki að seiði geti sloppið lifandi úr stöðinni. Því sé það mat framkvæmdaraðila að engin hætta sé á verulegri eða viðvarandi mengun og allra síst að hún hafi nokkur áhrif á fuglalíf eða annað dýralíf í Varmá og Ölfusforum. Það sé rétt að mengunarvarnir hafa ekki verið í lagi og að ekki séu til neinar mælingar eða rannsóknir sem segja til um það hver áhrif stöðvarinnar hafi verið á nánasta umhverfi hennar í gegnum tíðina. Í tengslum við uppsetningu nýs hreinsunarbúnaðar muni svæðið verða hreinsað eins vel og kostur er í samráði við Hollustuvernd ríkisins og því þjóni engum tilgangi að gera umhverfismælingar fyrr en eftir þá hreinsun.

NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Um er að ræða breytingu á starfsemi Íslandsbleikju ehf. að Núpum III í Ölfusi úr bleikjueldi í eldi laxaseiða. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 13a í 2. viðauka í lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum.

Eðli og staðsetning framkvæmdar.

Ekki verður um aukningu í losun úrgangsefna að ræða og því telur Hollustuvernd ríkisins að framkvæmdin skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum. Í gögnum málsins kemur fram að starfsleyfi er fyrir bleikjueldi allt að 100 t á ári og að með seiðaeldi, allt að 100 t á ári, minnki losun úrgangsefna frá því sem nú er auk þess sem settur verði upp hreinsibúnað er dragi enn frekar úr úrgangslosun. Fram kemur í umsögn Náttúruverndar ríkisins að eldisstöðin sé við svæði sem er á Náttúrminjaskrá, frárennsli fari inn á svæðið og ekki liggi fyrir upplýsingar um áhrif úrgangsefna í viðtaka.

Skipulagsstofnun telur að í ljósi þess að dregið verði verulega úr mengunarhættu af völdum úrgangs í frárennsli frá því sem nú er sé í samræmi við álit Hollustuverndar ríkisins ekki hætta á að framkvæmdin hafi veruleg umhverfisáhrif þó ekki liggi fyrir niðurstöður vöktunar á áhrifum úrgangsefna fram til þessa á viðtaka.

Eiginleikar hugsanlegra áhrifa framkvæmdar.

Fram kemur í umsögn veiðimálastjóra að um er að ræða kynbættan eldislax frá Stofnfiski hf., sem fluttur var inn frá Noregi upp úr 1984. Í Ölfusá og þverám hennar er mikilvægur laxastofn sem verði að verja gegn erfðablöndun og öðru utanaðkomandi áreiti. Hætta á erfðablöndun frá fyrirhugaðri starfsemi byggist á því að seiði og fiskar sleppi með frárennsli út í viðtaka. Veiðimálastjóri telur að ef gengið verði frá sigti í frárennsli, eins og fyrirhugað er samkvæmt gögnum framkvæmdaraðila sem komi alfarið í veg fyrir að seiði og fiskar sleppi sé ekki hætta á að stöðin valdi hættu á erfðablöndun á vatnasvæðinu. Með tilliti til sjúkdómshættu muni áhættan ekki breytast með breytingu á eldistegund.

Skipulagsstofnun telur að í framlögðum gögnum sé ljóst hvaða ráðstafanir ákveðnar eru af hálfu framkvæmdaraðila, til þess að koma í veg fyrir að seiði og fiskar sleppi úr eldisstöðinni og því sé ekki hætta á að seiðaeldið skapi hættu á erfðamengun laxastofna í Ölfusá og þverám hennar og muni því ekki hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér. Sjúkdómshætta muni ekki breytast með breytingu á eldistegund. Skipulagsstofnun telur fram komnar upplýsingar skýra á fullnægjandi hátt hvernig að framkvæmdinni verði staðið og hvaða leyfum hún verður háð.

Skipulagsstofnun telur að aðkoma almennings og hagsmunaaðila verði nægjanlega tryggð við auglýsingu starfsleyfis þar sem ekki sé um að ræða breytingu í landnotkun, mannvirkjagerð eða hættu á aukinni mengun.

Í samræmi við 6. grein laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu, umsagnir og svör framkvæmdaraðila við þeim. Á grundvelli þessara gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að breyting á starfsemi Íslandsbleikju ehf. að Núpum III í Ölfusi, úr bleikjueldi í eldi laxaseiða, sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun verkur athygli á að framkvæmdin er háð starfsleyfi Hollustuverndar ríkisins og rekstrarleyfi veiðimálastjóra.

Samkvæmt 6. grein laga nr. 106/2000 má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 2. apríl 2002.

Stefán Thors

Þóroddur F Þóroddsson

Afrit.

Umhverfisráðuneytið, Sveitarfélagið Ölfus, Hollustuvernd ríkisins, Náttúruvernd ríkisins og veiðimálastjóri

